

מאחורי הקלעים של הקרב על בירעם ואיקרית

הפריביליג'יה

חמוש באקדה לתוך הכנסיה ודחה את הזקנים שנמצאו בה. השוטרים שברו את כדיי-החלב של התינוקות שחזרו עם אמ- הותיהם לכפר, ואסרו ילדים בני 12 בעוון "התנגדות לשוטרים" כשהגנו על אמה- תיהם.

פוגרום זה הופסק באופן פתאומי. עוד בראשית הפוגרום הצליח אחד העקורים להודיע על כך לאלכס מסיס, איש תנועת העולם הזה — כוח חדש, מפעילי ההוד- הות עם העקורים בתל-אביב. מסיס גייס כמה אנשים המקורבים לשילטון, שטיל- פנו לאישיות ביטחוניות בכירה, האחר- אית לענייני ערבים.

זה נדהם לשמוע כי אורגנה פעולה מאחורי גבו, עליירי שדמה הידל, כנראה בהשראת גולדה עצמה. האיש הרום טלפון, ונתן פקודה חרימשמיעית להפסיקה מייד.

למחרת פורסם התירוץ העלוב כאילו היתה כוונת השוטרים רק לפנות ארבע חורבות, ושהפעולה הופסקה אחרי שהושג גה מטרה זו.

האמת היא שהפעולה נועדה

המאבק למען העקורים, עליירי פיי- לוג הכוחות הפועלים בה וסילוק היסור- דות הפעילים ביותר.

ממרכו סמוי יצאה ההנחיה שלא להת- ווכה כלל עם הנימוקים להחזרת העקו- רים אלא להתקיף באופן אישי את האני- שים והכוחות שהתייצבו לימין העקורים. **תוך ימים מעטים התפתחה מערכה ספונטאנית כביכול, אך מאורגנת להפליא, להשמצת כל האנשים שהתייצבו במערכה. מערכה זו הזכירה בממדיה את פרשת-לובן.**

בד בבד עם מערכת ההשמצות האישי- יות, שפרחו לפתע בכל עיתוני ישראל, כיוונו השילטונות עצמם את הוד-ההתק- פה נגד המזימות הנסתרות, כביכול, של כוחות ודוניים, "המנצלים" את פרשת שני הכפרים, "נגד המדינה".

פתח במערכה קצין-מיסטר, אחרי ה- פוגרום שערכה המיסטר בהכר עצמו, כשהודיע ברדיו שהוא מחפש "מסיתים, ואולי מסית אחד", שאירגן את מאבק העקורים במקום. בכך ביקש להסיה את הדעת מן הפוגרום עצמו, שבו פרץ קצין

למיניהם, בדרכים של פיתוי ולחץ. כדי לשכנע ערבים אלה, "לוותר" רשמית על רכושם ולקבל פיצוי, רבים נכנעו, אחרים לא נכנעו.

עכשיו, לפתע, פשטו כוניהם פוכני השילטון והסיתו אותם לדרוש את שיבתם לכפריהם הי- הרוסים.

זה היה מקור ה"פניות הרבות" שקיב- לה גולדה מבני הכפרים האחרים. שדרשו לחזור אף הם. על סמך פניות אלה היא טענה בממשלה ובמרכז מפלגתה כי החז- רת עקורי איקרית וברעם תהווה "תק- דים" וציירה תמונת-בלהות של התקו- רות ערבית כללית.

אין לדעת אם גולדה עצמה יזמה את הפרובוקציה, בציניות עיואית, או שמשרתיה עשו זאת על דעת עצמם, כדי לעזור לה להישאר צדקניות.

איך אודגו הפוגרום

התחבולה השנייה היתה פחות מתחכמת. היא נועדה לשבור את

ה להגיד? איך להצדיק את ההח- לטה שלא להרשות את שיבת בני בירעם ואיקרית לכפריהם? איך להרגיע את דעת-הקהל היהודית?

מן הרגע שנתברר להם כי פרשה זו עומדת לגרום לסערת-רוחות ולמשבר- מצפון ממדרגה ראשונה, התחבטו הגור- מים המאמריים בשאלות אלה. היה ברור להם כי לא תיתכן שום תשובה עניינית, תירוצי הביטחון, שנוצלו בעניינים כאלה במשך 25 שנה, לא היו עוד אמינים. המצב המישפטי היה לטובת העקורים. בפרשות איקרית וברעם, חברו יחד נימוקי הצדק, הביטחון והמישפט ל טובת החוזרים.

יתר על כן, גורמי צה"ל, שירותיה-י- ביטחון והיועץ לעניינים ערביים תמכו בגלוי או בסתר בהחזרת העקורים. כולם האמינו שבמחנת הביטחון הפנימי (מני- עת תסיסה בקרב ערביי ישראל) מוטב להחזיר את העקורים, ומבחינת הביטחון החיצוני (השמירה על הגבול) אין הדבר משנה מאומה.

נגד החזרת העקורים פעלו גורמים אחר- רים — אותם המנצחים על ההתנחלות. בראש המערכה התייצבו האוישים הפוע- לים להתנחלות בשטחים המוחזקים ובי- ישראל: ישראל גלילי ומשה דיין. תמכו בהם פקידיה-ההתנחלות, ובראשם ראובן אלוני, איש מינהל מקרקעי ישראל.

נגד בירעם ואיקרית פעדה מפ- גנה סמויה, שיש לה חלק בכל המפלגות הרשמיות, כאמצעי- התקשורת ובמערכות השילטון: המפלגה הנחלנית, שהראש הי- מוכר שלה היא גולדה מאיר. זוהי המפלגה השלטת כיום בישראל.

השטינקרים פועלים

אלם מחוץ לכמה עיתונאים יוצאי- דופן, לא העזה מפלגה זו לקום ולהצהיר בגלוי: איי-אפשר להחזיר את עקורי בירעם ואיקרית, מפני שהם הפכו סמל לכל מערכת שוד האדמות הערביות. החוזרות תקים מחסום בפני המשך שוד- האדמות, שהוא עדיין רק בהתחלתו, בי- ייחוד בשטחים המוחזקים.

לכן החליטו גולדה ועוזריה להימנע מכל ויכוח ענייני על הפרשה עצמה, תחת זאת החליטו לשבור את מחנה ה- מתנגדים בשתי תחבולות.

התחבולה הראשונה היתה "מכביצת תקדיים". פוכני השילטון פשטו על בני הכפרים הערביים בצפון הארץ, על פי הוראה נדה- שת: להתסים גם את עקורי שאר הכפרים.

לעניי הערבים המשתאים בכפרי ה- גליל נתגלה מחזה מדהים. אנשים הידו- עים כסוכני השילטון, והנחשבים כאנשי הש"ב ("שטינקרים", בסלאנג המוסדות) החתילו לפתע מפיצים עצומות להחזרת העקורים ל-22 כפרים בגליל.

"הנה, יש איש אחד מעקורי ראבסיה", סיפר השבע אחד מעקורי איקרית, "כול- נו יודעים שהוא אדם הש"ב. לא היה לו מטר מרובע אחד של אדמה בראבסיה. פתאום הוא התחיל לכנס את עקורי ראב- סיה ואמר להם להתום על עצומה לממ- שלה, שיחזירו להם את האדמות שלהם." סיפורים כאלה נפוצו בכל כפרי ה- גליל, שבהם יושבים תושבים שנעקרו בימי מלחמת העצמאות ואחריה. מוסדות שקדמו למינהל מקרקעי ישראל הפקיעו שטחים עצומים מערבים שנשארו בישר- אל, לשם הקמת קיבוצים ומושבים. ער- בים אלה הם "נפקדים נוכחים" — ערבים הנמצאים בישראל כדן, אך שיהגדרו מבחינה חוקית כ"נפקדים". כדי לאפשר את גזילת רכושם.

במשך שנים רבות פעלו אנשי השלטון

השתתפו כ-250 צעירים, נקראה עליירי, ועד ההודות עם העקו- רים בתל-אביב, בחתימת הסופר עמוס קינג, אורי אבנרי ופעילת שי"ח ניבה לניר. היא התקדמה בשקט דרך רחוב אבן גבירול לכיוון כיכר דיזנגוף, נתקבלה עליירי הקהל באהדה.

נתקיימה בלי-שיבת ב- תל-אביב, אחרי "אסי- פת אליבי" של מפ"ם ול"ע, שנועדה לחפות על חודלי-מיפלגות אלה ולחבל במאבק התנועות הלוזמות. תהלוכה הלפידים, שבה

תהלוכת הלפידים

השתתפו כ-250 צעירים, נקראה עליירי, ועד ההודות עם העקו- רים בתל-אביב, בחתימת הסופר עמוס קינג, אורי אבנרי ופעילת שי"ח ניבה לניר. היא התקדמה בשקט דרך רחוב אבן גבירול לכיוון כיכר דיזנגוף, נתקבלה עליירי הקהל באהדה.